

ACADEMIA ROMÂNĂ
ANUARUL INSTITUTULUI DE CERCETĂRI SOCIO-UMANE
„GHEORGHE ȘINCAI”

XII / 2009

.....

Cuprins

**I. RELAȚIILE CENTRU-PERIFERIE SI IMPLICAȚIILE LOR CULTURALE
ȘI ISTORICE**

Călătoria academică spre centrele culturale europene

Atalay Gündüz, *Marea călătorie care completează educația tânărului aristocrat*7
Cornel Sigmirean, *Student român la Academia Militară “Ludovika”*.....19

Centralitate și marginalitate în literatură și cultură

Marcel Cornis-Pope, *Re-gândirea relației centru periferie în perioada ce urmează războiului rece*37
Carmen Andraș, *Arrested Communication in Caryl Churchill’s Mad Forest and the Centrality of the Ideological Other*.....53
Nicoleta Sălcudeanu, *Literatura ca periferie generalizată și asumată*63

Imaginând alteritatea periferică

Marian Zăloagă, *Exilatul ieșind din izolare: re-interpretarea în varii paradigme culturale a studiilor pe romi din Marea Britanie și Germania în contextul secolelor XVIII și XIX. O discuție a literaturii*71
Róisín Healy, *„Inventarea Europei de Est în Irlanda” 1848-1918*.....103
Tanja Oster, *Construcția identității la femeile rome din Timișoara. Stereotipuri în legătură cu paternitatea, căsătoria și sexualitatea*119

Centrele ideologice și periferiile lor

Florin Anghel, *Politica, „Ochilor la Răsărit”: Frontiera dintre România și Polonia în construirea sistemului „Cordon Sanitaire”* 143
Ionuț Biliuță, *Viața de după anii 1930. Naționalism ortodoxist după Nichifor Crainic și Nae Ionescu*159
Octavian Silvestru, *De la naționalismul romantic la național comunism. Marx, sentimentele anti ruse și cauza românească în 1855 și 1964*179

II. ISTORIE ECLEZIASTICĂ, ISTORIE ECONOMICĂ ȘI POLITICĂ

István Petrovics, <i>Grupurile etnice străine și dezvoltarea oraselor în Regatul Medieval al Ungariei: Cazurile Timișoara și Szeged</i>	197
László Glück, <i>De la afaceri proprii la valul pensionărilor. Familia antreprenorială la sfârșitul secolului XVI și începutul secolului XVII</i>	215
Carmen Maria Dorlan, <i>Artizanii iezuiți ai unirii cu Roma și cunoașterea identității religioase a românilor ardeleni la începutul secolului al XVIII-lea. Percepții stereotipale și realități istorice</i>	239
Ioan Chiorean, <i>Considerații privind starea agriculturii țărănești din Câmpia Transilvaniei în secolul al XVIII-lea oglindită în documentele vremii</i>	257
Maria Costea, <i>Aplicarea tratatului româno-bulgar de la Craiova (1940)</i>	267
Recenzii și note de lectură	276

MAREA CĂLĂTORIE CARE COMPLETEAZĂ EDUCAȚIA TÂNĂRULUI ARISTOCRAT

Atalay Gündüz

Rezumat: În evul mediu călătoria era considerată o provocare morală în Anglia. Odată cu renașterea și cu reintroducerea ideii de călătorie greco-romane aceasta a început a avea un loc important în educația tânărului aristocrat. La scurt timp după absolvirea universităților Cambridge sau Oxford ei se îmbarcau în marea călătorie și vizitau țări europene ca Franța, Italia, Elveția, Austria și Germania. Acești călători ai secolelor 16,17 și 18 au fost imitați de turiștii secolului 19 când călătoria a devenit disponibilă unui număr mai mare de persoane odată ce tehnologia se dezvoltă și călătoria devine mai puțin costisitoare. Studiu de față discută modul în care marele tur ca și concept de călătorie disponibil doar claselor bogate ale societății evoluează în timp devenind disponibil și claselor mai puțin avute ale societății sub forma anului lipsă.

Cuvinte cheie: Marele tur, educație, călătorie, an lipsă.

STUDENT ROMÂN LA ACADEMIA MILITARĂ „LUDOVICA”

Cornel Sigmirean

Rezumat: Cariera militară reprezenta o modalitate de ascensiune socială în imperiul Austro Ungar, oferind acces la canale de emancipare multor tineri. Creată pentru apărarea frontierelor țării, armata reprezenta în același timp și un factor important de coeziune socială prin educarea ofițerilor în spiritului loialității față de împărat. Educația prin spiritul dinasticist în privința Casei de Habsburg reprezenta o prioritate a programelor academice ale academei în Viena și Budapesta. Aceste aspecte rezultă din scrisorile tânărului Ovidiu Pop, din timpul studenției de la Academia militară Ludovika din Budapesta între anii 1898-1901.

Cuvinte cheie: Academia Militară „Ludovika”, educație, loialitate, împărat, imperiu, multiethnic.

RE-GÂNDIREA RELAȚIEI CENTRU PERIFERIE ÎN PERIOADA CE URMEAZĂ RĂZBOIULUI RECE

Marcel Cornis-Pope

Abstract: Această lucrare revizitează relațiile centru periferie în literatura și cultura perioadei ce urmează războiului rece. Argumentăm faptul că ultimele două decade au eliberat imaginația topografică a polarizărilor ideologice tradiționale dar în multe din cazuri au înlocuit aceste cartografieri ideologice cu unele de tip naționalist și etnocentric care promovează diviziuni culturale; sau cu ideologii globalizante care consolidează „diviziunea muncii la nivel internațional și preluările... în beneficiul țărilor din lumea întâi în contra țărilor lumii a treia” (Teresa Ebert). Exemplele literare și artistice ale acestui articol sunt preluate din Statele Unite și Europa Centrală și de Est transcend globalismul nivelator și separatismul etnocentric, celebrând granițele, punțile, „hibriditatea” culturală și „potențialul nelimitat al cartografierilor.” Thomas Pynchon, de exemplu, în *Gravity’s*

Rainbow, Vineland și Mason & Dixon este preocupat de căutarea unei viziuni cartografice alternative care să amestece „granițele dintre lumi” influențând reciproc centrele și periferiile. În același mod operele literare apărute recent în Europa centrală și de est reflectă conflictul dintre integrare mondială și diferențiere „la margini.” Orașul joacă în mod obișnuit un *rol margino-centric* în multe din aceste scrieri, accentuând poziția sa excentrică în relație cu modelul dominant al marginilor, în același timp în care restructurează paradigma marginilor. Literatura și arta recentă a orașului se comportă ca un hipertext (în anumite cazuri este un hipertext) care accentuează interfețele culturale (intersecții, ținuturi de frontieră, orașe și regiuni multiculturale) și interacțiunile dialogale între diverse entități culturale. Astfel se cere o lectură hipertextuală, atentă a modurilor discursive încrucișate.

Cuvinte cheie: America; Gloria Anzaldúa; Homi Bhabha; Rey Chow; Livius Ciocârlie; Un Burgtheater provincial; Clopotul scufundat; Susan Stanford Friedman; Victor Neuman; Philadelphia; Johann Nepomuk Preyer ; Thomas Pynchon; Gravity's Rainbow; Mason & Dixon; Vineland; Edward Soja; Monica Spiridon; Timișoara; Sorin Titel; Țară îndepărtată; frontiere; cartografie; centru; iluminism; global; heteroglosia; hibrid; liminal; local; marginocentric; periferie; polisistemic; sclavagie; postmodernitate.

ARRESTED COMMUNICATION IN CARYL CHURCHILL'S *MAD FOREST* AND THE CENTRALITY OF THE IDEOLOGICAL OTHER

Carmen Andraș

Rezumat: Prezentul articol analizează relațiile de putere din interiorul comunicației lingvistice așa cum sunt ele reflectate în piesa lui Caryl Churchill *Mad Forest*. Piesa este transpusă în România comunistă și post comunistă și sugerează continuitatea prejudecăților inoculate de dictatura comunistă. Este de fapt o piesă despre supraviețuirea celei de a treia voci, vocea ideologiei și demagogiei care blochează orice comunicare normală între cel care vorbește și cel care ascultă. Orice enunțare a ideilor și sentimentelor personale este blocată și la fel se întâmplă cu dialogul și comunicarea. Pare o situație permanentă din care România nu poate scăpa.

Cuvinte cheie: Caryl Churchill; *Mad Forest*; comunism, postcomunism, ideologie, comunicare, limbă, Homi Bhabha, Alphonso Lingis, Eugen Ionescu, Mikhail Bakhtin.

LITERATURA CA PERIFERIE GENERALIZATĂ ȘI ASUMATĂ

Nicoleta Sălcudeanu

Rezumat: Problema scriitorului de exil devine una a scrisului în exil. Scriitorul găsește adăpost în diferență și în dubla identitate. Exilarea poate deveni o nouă naștere, o energie fondatoare. Cultura contemporană a orfanului eludează teroarea temporalității, se emancipează din opresiunea metafizică și dezvoltă imediat concomitența, o nouă percepție asupra lumii, un exil asumat și o resemnare facilă. Plecarea nu este dintr-un spirit de aventură nesemnificativ sau dintr-o problemă de curățenie a rasei ci devine, din ce în ce mai mult un stil de viață. În timp ce plasarea greșită nu mai este un raționament pentru toate nenorocirile persoanei beneficiile survin dintr-un stil de viață mai confortabil în spațiul vital. Rezultatul reflectă o nouă ambiguitate, libertate și creativitate. Persoana

câștigă privilegiul de a privi în urmă nu cu ură ci cu ironie, privirea fiindu-i vindecată de peisajul abandonat în zdrențe. Ubicuitatea și periferia devin un mod de viață.

Cuvinte cheie: exil, anomie, nostalgie, periferie.

EXILATUL IEȘIND DIN IZOLARE: RE-INTERPRETAREA ÎN VARII PARADIGME CULTURALE A STUDIILOR PE ROMI DIN MAREA BRITANIE ȘI GERMANIA ÎN CONTEXTUL SECOLELOR XVIII ȘI XIX. O DISCUȚIE A LITERATURII

Marian Zăloagă

Rezumat: Reconstituirea lumii romilor a fost în mod asiduu încercată în secolele XVIII-XX. Unei culturi orale ca cea a romilor i-a fost dedicată o vastă literatură cu reviste proprii și autonomie care trădează de la bun început propensitatea transdisciplinară în ciuda unei tendințe de mitologizare și ideologizare. Eseul de față intenționează să urmărească comparativ dezvoltarea studiilor pe romi din Marea Britanie și Germania. Scopul principal este de a descoperi importanța cadrului cultural și politic pentru discursurile promovate din cadrul producțiilor științifice și literare care ies în epoca la care am făcut referire. Sunt îndeosebi interesat în procesul producției științifice a agenților externi și mă voi axa pe practicile discursive înțelese în sens Foucauldian și Saidian. Mulțumită penetrării producțiilor literare (adevărați purtători ai stereotipurilor și canale de vulgarizare a producțiilor științifice) tipărite în secolul XIX acestea vor constitui baza analizei de față.

Cuvinte cheie: studii pe romi, literatură, alteritate, orientalism, teorii modernizatoare, criminalizare/ anomie, feminizare, hibriditate, eugenie, Germania, Marea Britanie.

“INVENTAREA EUROPEI DE EST ÎN IRLANDA,” 1848-1918

Róisín Healy

Rezumat: Maria Todorova avertizează asupra asumării unei perspective omogenizatoare a Estului Europei de către vest-europeni. Acest articol discută discursul irlandez asupra Europei de Est și susține că acesta era mai pozitiv decât cel britanic în ultima parte a secolului 19 și începutul secolului 20. În timp ce aceia care susțineau închiderea parlamentului irlandez segregat în Actul Uniunii din 1801 au preluat orientalismul dominant în Marea Britanie, cei care s-au opus actului au simpatizat cu lupta națiunilor din Europa Centrală și de Est pentru autodeterminare și chiar au postulat o paralelă între Irlanda și aceste țări. Naționaliștii irlandezi au fost atrași în special de Polonia și Ungaria a căror căi politice păreau similare celei irlandeze. Preferința distinctă a fost acordată comunităților creștine ale regiunii, în special celor catolice. Minoritatea care a ales să susțină Germania în Primul Război Mondial și-a ascuns simpatia pentru minoritatea poloneză într-un effort de a justifica această alianță. Puține au fost oportunitățile contactului direct, Irlanda folosind Europa de Est ca și contrast pentru propriile lupte politice. Astfel emoția principală simțită de naționaliștii irlandezi când au observat noua așezare a statelor est europene după Tratatul de la Paris a fost invidia. Doar după Războiul de Independență din 1919-1921 au putut irlandezii să se laude cu un stat al lor.

Cuvinte cheie: orientalism, balcanism, naționalism, catolicism, Irlanda.

CONSTRUCȚIA IDENTITĂȚII LA FEMEILE ROME DIN TIMIȘOARA. STEREOTIPURI ÎN LEGĂTURĂ CU PATERNITATEA, CĂSĂTORIA ȘI SEXUALITATEA

Tanja Oster

Rezumat: Obiectivul acestui articol este de a investiga interacțiunea stereotipurilor etno-culturale în procesul construcției identitare prin studierea auto stereotipurilor și hetero-stereotipurilor relațiilor, sexualității și căsătoriei la femeile rome din vestul României. Urmând metodologia etnografică - interviuri axate pe probleme precise într-o perioadă de trei luni de observație participativă - analiza hermeneutică sugerează că femeile rome reorganizează în special hetero stereotipurile negative pentru a crea și menține o imagine de sine flexibilă. Totuși, construcția lor identitară eterogenă reflectă deasemenea noțiuni culturale fundamentale ale unei identități etnice și de gen proprii. Consecvent cu abordările antropologice la intersecția categoriilor sociale ale vieții de zi cu zi, rezultatul oglindește interdependența etnicității, genului și clasei în discursul construcției identitare la femeile rome.

Cuvinte cheie: Femei rome, identitate de gen, reproducere, educație, discriminare, strategii de emancipare.

POLITICA „OCHILOR LA RĂSĂRIT”: FRONTIERA DINTRE ROMÂNIA ȘI POLONIA ÎN CONSTRUIREA SISTEMULUI „CORDON SANITAIRE”

Florin Anghel

Rezumat: Relațiile româno-poloneze stabilite oficial la scurt timp după Primul Război Mondial (ianuarie 1919) s-au bazat pe interese strategice și de securitate, acțiunea comună împotriva unui posibil atac neprovocat al Uniunii Sovietice după redeschiderea drumului ce unea Marea Baltică de Marea neagră. În timpul conflictului cu Armata Roșie (1919–1920), diplomația poloneză s-a axat pe crearea unei axe strategice Nord-Sud între cele două mări, care ar fi ajutat comunicarea eficientă între România și Polonia. Un program realizat de ministrul afacerilor externe polonez în aprilie 1919 pune pe tapet realizarea a ceea ce diplomația franceză numea „cordon sanitar.” „Este esențial în interesul păcii și în interesul Europei ca o puternică barieră să separe Europa de Rusia și Rusia de Germania.” Granița comună polonezo-română, instituită oficial abia în 1935 oferă posibilitatea unor politici bilaterale față de Kremlin și Armata Roșie de la finalul Primului Război Mondial și până în 1939 și devine cel mai important element al așa numitului „cordon sanitar” în relațiile internaționale. Ieșirea Poloniei din proiectul Micii Antante în 1923-1924 și dezvoltarea unei alianțe trilaterale (România, Iugoslavia, Cehoslovacia) care oferea o comunitate diplomatică funcțională a condus la scurt timp după terminarea războiului la crearea a două blocuri de state victorioase în Europa Centrală și de Est - una pe Vistula (alianța româno-poloneză) și cealaltă pe Dunăre (Mica Înțelegerere). Deși ambele blocuri aveau ca țel principal păstrarea status quo-ului acest fapt nu a fost suficient pentru a conduce la unificarea lor. Intermarium-ul (creație a diplomației poloneze din anii 1930) urmărea să capitalizeze cât mai mult alianța dintre București și Varșovia și să atragă toate potențialele forțe care ar fi fost afectate de strategiile și interferențele puterilor totalitare vecine, Germania și Uniunea Sovietică. Dezintegrarea Poloniei în septembrie 1939 și

schimbările profunde survenite în configurația geopolitică a Europei Centrale și de Est (rezultat direct al înțelegerii dintre Berlin și Moscova – Pactul Ribbentrop-Molotov) au anulat toate aceste proiecte și previziuni.

Cuvinte cheie: frontieră, Romania, axă strategică, Marea Baltică, Marea Neagră.

VIAȚA DE DUPĂ ANII 1930. NAȚIONALISM ORTODOXIST DUPĂ NICHIFOR CRAINIC ȘI NAE IONESCU

Ionuț Biliuță

Rezumat: Articolul de față discută cariera intelectuală a principalului exponent al Ortodoxismului, Nichifor Crainic, după 1948. După o perioadă petrecută în închisorile comuniste, Crainic începe să scrie articole în „*Glasul Patriei*”, ziarul sponsorizat de comuniști, adresat emigrației românești. Regimul comunist a selectat intelectuali ai fostului regim care s-au bucurat de un prestigiu remarcabil în diaspora română pentru a promova o liberalizare în abordarea vieții intelectuale și o accentuare pe elaborarea unei versiuni comuniste a naționalismului interbelic.

Cuvinte cheie: Nichifor Crainic, național comunism, Ortodoxism, Lucian Blaga, intelectuali, totalitarianism, naționalism interbelic.

DE LA NAȚIONALISMUL ROMANTIC LA NAȚIONAL COMUNISM. MARX, SENTIMENTELE ANTI RUSE ȘI CAUZA ROMÂNEASCĂ ÎN 1855 ȘI 1964

Octavian Silvestru

Rezumat: Articolul analizează ediția românească din 1964 a Notelor despre români a lui Karl Marx încercând să recupereze contextul și semnificația acesteia. Pentru aceasta ne axăm pe două momente istorice distincte. Pe de o parte va analiza dintr-o perspectivă genealogică adnotările despre români ale lui Marx detectând originea lor în narativa istorică a naționaliștilor romantici români în legătură cu politica Rusiei țariste față de Principatele Române în secolul 19. Pe de altă parte examinează instrumentalizarea acestor note de către istoriografia oficială română la începutul anilor 1960, axându-se pe noile mize politice din acea perioadă din blocul comunist. Întinzându-se pe aproape două secole de istorie încărcată cu semnificații și spații și tradiții intelectuale articolul recuperează metodologic un caz de istorie încrucișată (*histoire croisée*) care scapă încercărilor clasice de analiză.

Cuvinte cheie: naționalism, comunism, Karl Marx, istoriografie.

GRUPURILE ETNICE STRĂINE ȘI DEZVOLTAREA ORAȘELOR ÎN REGATUL MEDIEVAL AL UNGARIEI: CAZURILE TIMISOARA ȘI SZEGED

István Petrovics

Rezumat: Lucrarea este alcătuită din patru părți. Prima servește ca parte introductivă, detaliind rolul grupurilor etnice străine, în special latine și germane în procesul de dezvoltare urbană în regatul medieval ungar. Aici examinăm și termenul de *hospes*

accentuând faptul că înțelesul acestui cuvânt a trecut prin schimbări profunde din secolul XI până în secolul XIII. A doua parte a lucrării discută istoria orașului *Temesvár/Timișoara* centru al regiunii Timiș, localizată la sud de râul Maros/ Mureș la aproape 80 de kilometri de Szeged. Se accentuează faptul că Timișoara a fost la origine un castel de comitat unde Carol I, regele Ungariei, a găsit rezidență temporară între 1315 și 1323. Dezvoltarea orașului a fost împiedicată de victoria turcilor de la Nicopole în 1396, ce a rezultat în transformarea Timișoarei și regiunii din jurul acesteia în ținta atacurilor otomane. A treia parte a articolului dezvoltă istoria orașului Szeged, localizat la confluența râurilor Tisa și Mureș. Dezvoltarea Szegedului care a devenit în secolul XV unul dintre cele mai bogate și populare orașe regale ale Ungariei, poate servi ca analogie la istoria Timișoarei. În partea a patra, autorul concluzionează că nici un grup etnic, comunitățile valone, germane sau alte grupuri străine nu au jucat un rol important în dezvoltarea orașelor Szeged și Timișoara în evul mediu. Autorul concluzionează că burghezii maghiari din aceste orașe au difuzat viața urbană și instituțiile acesteia între populațiile non maghiare (sârbi, români) din regiunile sudice ale ținutului și chiar peste granițele acestuia. *Cuvinte cheie:* istoria Ungariei, evul mediu, dezvoltare urbană, valoni, germani, sași, români, Szeged, Timișoara.

DE LA AFACERI PROPRII LA VALUL PENSIONĂRILOR. FAMILIA ANTREPRENORIALĂ LA SFÂRȘITUL SECOLULUI XVI ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI XVII

Glück László

Rezumat: Studiul ne introduce în istoria unei familii care s-a ridicat din stratul social al rentierilor ce se bazau pe un venit din producția proprie la finalul secolului XVI și începutul secolului XVII. Numele de familie era Poncz și au trăit în Sighetul Marmației, în partea nord estică a bazinului Carpaților. Orașul a servit ca centru pentru industria meșteșugărească și ca târg pentru vecinătatea sa. Sighetul Marmației nu s-a dezvoltat într-o localitate urbană înconjurată de ziduri. A avut un caracter rustic și se afla sub putere seniorială. Și totuși datorită rolului său economic menționat deja, el se aseamăna cu orașele clasice, stratul social determinant fiind de meșteșugari și negustori. În a doua jumătate a secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea doi capi de familie care și-au urmat unul celuilalt (Simon și fiul său Tamás) se ocupau cu oieritul și vânzarea de piei și lână din care au strâns o avere considerabilă. Pentru o perioadă de timp ambii au fost șefi de judecată în Sighetul Marmației. Prin intermediul bogăției, Tamás se ridică deasupra celorlalți cetățeni ai orașului, fapt indicat de căsătoria sa, neobișnuită printre negustorii și meșteșugarii liberi. El se căsătorește într-o familie de burocrati intelectuali care posedau titlu nobiliar, dar fără proprietăți. Tamás nu era nici măcar nobil la acea dată. În consecință familia Poncz poate fi introdusă în acel strat subțire al clasei superioare în stratul mai larg al familiilor libere din Sighetul Marmației la sfârșitul secolului XVI fapt ce arată un spirit întreprinzător bazat pe un trend economic ascendent general în secolul XVI și, ca rezultat al acestui trend, a dobândit un venit impresionant comparat cu ceea ce era considerat normal pentru stratul său social. Tamás a fost înnobilit la începutul secolului XVII, dar nu și-a abandonat activitățile economice. Fiul său, György, care prin căsătorie depășește rangul tatălui său, a primit și proprietate pentru familia sa. (Familia soției sale a fost una care s-a ridicat în ierarhia moșierească ca recompensă pentru serviciile făcute ca funcționar

la curtea principelui Transilvaniei). Disociindu-se de cariera economică, György trăiește o viață de nobil. El aparține curții contelui Istvan Bethlem (proprietarul domeniului de Huszt de care aparținea și Sighetu Marmăției), în același timp având funcție în conducerea regiunii Maramureș, comunitatea regională nobiliară. Căsătoriile contractate de către alți membri ai familiei în secolul XVII oferă o viziune asupra a ceea ce era considerat ca mediu social pentru familie în acea perioadă, mediu social alcătuit din funcționari regionali și ai domeniului nobiliar și din partea de jos a nobilimii împrăștiate. Modelul de carieră discutat aici (folosirea unei poziții obținute prin activități economice pentru a deveni membru al nobilimii și trecerea la starea de nobil) este tipic pentru Ungaria ultimelor decenii ale secolului XVI și începutul secolului XVII. Cercetarea a explorat câteva cazuri similare, deși contextul acestui fenomen nu a fost cercetat suficient. Familia pe care o are în vedere acest studiu introduce în atenția cititorului faptul că în sens geografic acest fenomen este mult mai extins decât s-a crezut inițial și că, probabil, a fost extins la familii în locuri în care acest fenomen a fost considerat puțin probabil. Din punct de vedere social doar cercurile înalte ale oamenilor independenți financiar au o șansă să urce scara ierarhică în acest fel, este vorba de aceia care au pornit întreprinderi economice peste venitul mediu. *Cuvinte cheie:* istorie socială, istorie urbană, negustori, istoria familiei, mobilitate socială.

ARTIZANII IEZUIȚI AI UNIRII CU ROMA ȘI CUNOAȘTEREA IDENTITĂȚII RELIGIOASE A ROMÂNILOR ARDELENI LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XVIII-LEA. PERCEPȚII STEREOTIPALE ȘI REALITĂȚI ISTORICE (II)

Carmen Maria Dorlan

Rezumat: Bazat pe surse iezuite elaborate în perioada unirii religioase cu Roma (1697–1702), articolul de față discută componentele principale ale imaginii perpetuate în mediul iezuit asupra identității religioase a comunității ortodoxe române din Transilvania. Discursul elaborat ca rezultat al unui proces dublu de comunicare religioasă, conținutul său polemic fiind mai mult sau mai puțin accentuat în funcție de subiecții mesajului promovat. În ambele cazuri rolul atribuit clerului sau iezuitorilor implicați în procesul de unire cu Roma este esențial. Profilul „Răsăritenilor” reflectă principiile tridentine care definesc activitatea iezuitorilor și percepția lor stereotipică asupra realităților religioase locale și voința de a facilita și legitima implementarea sa socială. Viitorul cler român va asigura reeducarea și reorientarea conștiinței credincioșilor, un proces de durată care îi transformă în agenți principali pentru construirea noii identități religioase. Proiectul de uniune este asociat cu o operațiune de corectare a erorilor perpetuate de schismatici sau ca parte a influenței negative rezultate din coabitarea cu confesiunile protestante. Explicațiile și educația pentru lărgirea accesului la cunoaștere religioasă sunt câteva dintre elementele principale propuse pentru a alcătui noua identitate religioasă, a disciplina credincioșii și a consolida unirea. Similitudinile dintre identitatea catolică și cea ortodoxă, în special aspecte legate de viața religioasă a comunității sunt deasemenea folosite. Imaginea ce rezultă din preocupările religioase ale iezuitorilor este subordonată mai întâi politicilor formulate de superiorii lor, criteriile de selecție și reprezentarea informației transmise depind de acestea. Mai important este faptul că aceste surse oferă o lumină în circuitul periferic, centru, periferic iar autorii lor nu doar revelează o realitate observată. Ele sugerează și formulează în funcție de politicile post tridentine catolice și ale casei de Habsburg strategii viabile pentru distribuirea lor și oferă informații necesare pentru elaborarea lor.

Cuvinte cheie: iezuiți, identitate religioasă, agenți de construcție a identității confesionale, alteritate religioasă.

CONSIDERAȚII PRIVIND STAREA AGRICULTURII ȚĂRĂNEȘTI DIN CÂMPIA TRANSILVANIEI ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA OGLINDITĂ ÎN DOCUMENTELE VREMII

Ioan Chiorean

Rezumat: Dacă stabilim un număr de 19 subzone în Câmpia Transilvaniei luând în considerare situarea geografică a localităților, acestea pot fi grupate în funcție de calitatea solului în partea vestică a Câmpiei, cu sol fertil și partea estică, cu sol mai puțin fertil. Pământul cultivat cu excepția unui număr mic de localități (8 sate cu sol mediocru și sărac și două localități cu sol sărac) era favorabil în general cultivării plantelor cunoscute în Transilvania. Nu este întâmplătoare denumirea pe care o primește Câmpia Transilvaniei, aceea de grâнар al Transilvaniei.

Cuvinte cheie : secolul XVIII, Câmpia Transilvaniei, agricultură rurală, grâнарul Transilvaniei.

APLICAREA TRATATULUI ROMÂNNO-BULGAR DE LA CRAIOVA (1940)

Maria Costea

Rezumat: Tratatul de la Craiova a fost impus României de Germania nazistă. Tratatul a fost semnat în 7 septembrie 1940 între România și Bulgaria. Termenii acestuia forțau România să cedeze o parte din Dobrogea (Cadrilaterul) și cele două state se puneau de acord și participe la organizarea unui schimb de populație. Cei 108.000 români și aromâni au fost nevoiți să își abandoneze casele în sudul Dobrogei și să se restabilească în partea de nord, în timp de 65.000 bulgari din partea de nord sau așezat în Cadrilater părăsindu-și casele din partea de nord. În termenii tratatului Bulgaria trebuia să plătească României un milion de lei ca și compensație investițiile directe ale acesteia din urmă în sudul Dobrogei. La fel Bulgaria se obliga să respecte anumite proprietăți românești în Cadrilater. Documentele folosite în alcătuirea acestui articol dovedesc că Bulgaria nu și-a îndeplinit obligațiile din tratat.

Cuvinte cheie: relații internaționale, Tratatul de la Craiova, schimb de populații, Dobrogea de Sud, Cadrilater, Romania, Bulgaria, diplomație, Hitler, 1940.